

jeg kunde ønske lidt anderledes. Det hedder i sidste Stykke: „Forsaavidt angaar Gaarde, der for fælles Møbler ere indkjøbte under Egtteskabet af tvende Egttesæller, af hvilke den ene ved denne Lovs Træden i Kraft er død, medens den anden henfædder i Gaarden, skulle Bestemmelserne i denne Lov dog først bringes til Anvendelse efter det første Besidderskifte, som indtræffer efter Lovens Træden i Kraft“. Med andre Ord, naar en Gaardejer har kjøbt en Gaard i Fællesskab med sin Kone, og Mand og Hustru altsaa ere indførte i Egheden som Eiere, skal, naar en af dem dør, Gaarden blive under den gamle Arvebestemmelse. Det er Lovforslagets Mening. Men jeg kunde ønske, at de, der staar paa Overgangen fra det Gamle til det Nye, blev mere frit stillede, og at Stykket f. Ex. blev ændret saaledes, at i Overgangstilfælde skulde Alle indgaa under de nye Arvebestemmelser, men de af dem, som ønskede at blive staaende under det Gamle, skulle med en Frist, f. Ex. paa „Aar og Dag“, som det ellers pleier at hedde i Lovsproget, have Afgang til at indsende en Skrivelse til Amtmanden eller eventuelt Ministeriet med en Begjæring om, at de i dette enkelte specielle Tilfælde maatte blive staaende under den gamle Forordnings Bestemmelser. Dette skulde altsaa kun gjælde for dem, der staa paa Overgangen. Jeg tænker mig, at omtrent en halv Hundrede Gaardeiere paa Bornholm ere i en saadan Stilling, og jeg tror, at man ved denne Bestemmelse bedst vil ramme Befolkningens Ønske. Med disse Ord skal jeg tillade mig at anbefale dette Lovforslag til det høie Things Velvillie.

Dam: Den ærede Folkethingsmand for Bornholms 1ste Valgkreds, der jo selv er Gaardeier, er saa umiddelbart berørt af de privatrettlige Forhold, der udgjør Indholdet af det foreliggende Lovforslag, at jeg maa finde det aldeles selvfølgerligt, at han er den Mand, der har et Ord at sige i denne Sag først og fremmest, men dernæst tør jeg ogsaa henregne mig til de nær Paarørende af denne Sag, og jeg skal derfor tillade mig i et Par Dieblitte at paatalde det høie Things Opmærksomhed for nogle Bemærkninger; thi jeg finder særlig Anledning hertil, fordi Lovforslaget, der nu er kommet hertil, som bekendt i Landstinget, hvor det forøvrigt allerede forelaa til Behandling i forrige Samling, undergik forholdsvis ikke ringe Drøftelse og Overveielser; men ogsaa fordi det er første Gang, Lovforslaget foreligger til Forhandling i dette ærede Thing, har jeg et Par Ord at til-

føie. Den ærede foregaaende Taler har udtalt sig saa udførligt om Sagen, at der ikke er blevet levnet mig nogen anden særlig Opgave end at komme med et Par udfølgende Bemærkninger. Jeg skal saa tillade mig at indskyde en Bemærkning med Hensyn til Sagens Behandling i Landstinget. I det andet Thing bleve de Betæneligheder, der reistes fra en vis Side, fjernede ved Overveielser i Udvalget. Og for saa vidt disse Betæneligheder gif ud fra Tanken om, at et Brud paa den gamle, forældede bornholmste Arvegangsmaade kunde ligesom indeholde et Fortilsælde, et Præcedens, hvorved Principet eller Traditionen, hvad man nu vil kalde det, om Stamhus, og Lehnsejendommens lovhljede eller forfatningsmæssige Stilling kunde ansægtes, da er en saadan Betænelighed vistnok aldeles urigtig, eftersom de bornholmste Bøndergaardes Arvegangsmaade er bygget paa derfra helt grundforskjellige Rettsprinciper. Ikke destomindre er den nu bestaaende forældede Ordning lige forkastelig, og som Privilegium betragtet er den af den Slags, at Bornholmjerne, det er jeg overbevist om, sætte saa lidt Pris derpaa, at de tværtimod ønske sig befriet for den. Med Hensyn til det historiske Tilbageblik paa den bornholmste Arvesag, da ere vi ogsaa i det Tilfælde, at den ærede foregaaende Taler særlig paa dette Omraade har givet meget udførlige Oplysninger. Jeg skal derfor kun tillade mig at indskyde den oplysende Bemærkning, at et af de første Stød til Misnøie med denne Arveordning fremkom i Aaret 1807, idet daværende Herredsfoged Hans Gad i Hasle skrev en Afhandling om denne Sag, der væsentlig gif ud paa, at den gamle forældede Arvegangsmaade burde ophæves. Denne Afhandling findes indført i „Samlinger udgivne af det bornholmste Selskab for Efterlægten“ 2det Hefte. Hvad angaar det omtalte offentlige Møde i Almindinger i Efterommeren 1882, der var foranlediget af de to bornholmste Folkethingsmænd, var Forsamlingen forøvrigt ikke saa talrig, som man kunde have ønsket det; men af de Udtalelser, som fremkom, fremgik det dog tilstrækkeligt, at den overveieende Stemning var for at affasse den bestaaende Arvegangsforordning af 14de Oktober 1773. Der var ikke megen Meningsforskjel tilstede paa dette Omraade, og hvad der kunde betegnes som saadan var ikke saa meget begrundet i Tvivl om det Rette i at ophæve den gamle Forordning som om, hvad der i saa Fald skulde træde i Stedet for den. Men efter de senere Møder og Forhandlinger, der fremkom paa Bornholm, og navnlig efter de Oplysninger og Udtalelser, som